

ТОШКЕНТ ХАКИКАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТ КОМИТЕТЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕХНАТҚАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТ ХАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

10-ИЛ ЧИКИШИ

№ 246 (2537)

15

ДЕКАБРЬ

ЯКШАНБА

1963 йил

Баҳоси 2 тийин.

АФҒОНИСТОНДА СОВЕТ ҚУРУВЧИЛАРИНИНГ КАТТА ҒАЛАБАСИ

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев ва СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев Афғонистонда Совет Иттифоқи ердани билан қўришга «Салтан» автомашинаси билан Афғонистоннинг бутун коллективни катта ғалаба билан — Ҳиндикуш тоғ тизмаси орқали ўтган 2,7 километрдик тунелнинг 1963 йил 5 декабрда мудатидан илгари қуриб битказилганлиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети номидан қизғин табриклар билан Афғонистонда Афғонистоннинг мураккаб шароитида совет мутахассислари Афғонистон меҳнатқашлари билан биргаликда қилган меҳнат қаҳрамонлиги намунасини кўрсатиб, дўстона афғон халқининг Афғонистон шимолини мамлакатнинг бошқа районлари билан энг қисқа йўл орқали боғлаш ҳақидаги асрий ораусининг амалга оширилишига ердан бердилар.

ПАРТИЯ ВА ХАЛҚНИНГ БУТҮН КУЧИНИ КОММУНИСТИК ҚУРИЛИШ ПЛАНЛАРИНИ БАЖАРИШГА САФАРВАР ЭТАЙЛИК

1963 йил 13 декабрда КПСС Марказий Комитети Пленумида

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ ЯҚУНЛОВЧИ НУТҚИ

Ўртоқлар! КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ўзини таъинлаганида, бу — Ленинни партиямизнинг коммунист жамияти қурилишидаги асосий вазифалардан бирига бағишланган ажойиб ва катта вазифа бўлиб қолди, ҳамма билганидек, бу вазифани бажаришда бизнинг маънавий ва маънавий қўллаб-қувватлашимиз зарур бўлади.

Бу ерда сўзга чиққан ўртоқлар КПСС Марказий Комитети Президиумининг химия соҳасининг яқинлаштириш тўғрисидаги таклифини гўят яқинлик билан қўллаб-қувватладилар.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Бу ерда сўзга чиққан ўртоқлар КПСС Марказий Комитети Президиумининг химия соҳасининг яқинлаштириш тўғрисидаги таклифини гўят яқинлик билан қўллаб-қувватладилар.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Ушбу Пленум XXII съезд қабул қилган Программани амалга ошириш соҳасида партиямизнинг фаолияти муайян бир мақсадга қаратилганини кўрсатувчи яна бир далилдир.

ни амалий равишда истётмоқ қилолган тақдирдагина химия очиб берадиган бой имкониятлардан фойдаланиш мумкин бўлади. (Қарсаклар).

Ўртоқлар! Қишлоқ хўжалиги борасида бир қанча мулоҳазаларни айтиб ўтмоқчиман.

Ҳозир биз қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий базаси — минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш тўғрисидаги масалани муҳокама қилмоқдамиз.

Шуни унутмаслик керакки, ўғитлардан кенг қўламда фойдаланиш учун қишлоқ хўжалик органларининг, агроном кадрларининг ишнинг яқиндаги суратда яқинлаш талаб этилади.

Улар яқин вазиёларнинг тўғри тушуниб олишлари ва бу вазифани муваффақият билан бажаришлари асосий шартлардир. Ҳиндикуш тоғ тизмаси орқали ўтган 2,7 километрдик тунелнинг 1963 йил 5 декабрда мудатидан илгари қуриб битказилганлиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети номидан қизғин табриклар билан Афғонистонда Афғонистоннинг мураккаб шароитида совет мутахассислари Афғонистон меҳнатқашлари билан биргаликда қилган меҳнат қаҳрамонлиги намунасини кўрсатиб, дўстона афғон халқининг Афғонистон шимолини мамлакатнинг бошқа районлари билан энг қисқа йўл орқали боғлаш ҳақидаги асрий ораусининг амалга оширилишига ердан бердилар.

Н. С. Хрушчев ва Л. И. Брежнев ўртоқлар таъкидлайдиларки, совет ва афғон қурувчилари биргаликда куч-қайрат сарфлайдилар. (ТАСС).

Ўртоқлар, реалистлар бўлиб шунини тушуниш керакки, биз ўртоқлар ва яқинларга талаб қилганидан миқдорда минерал ўғитларни яқин йилларда актириб беришимиз керак. Ўртоқларни маданийлаштириш, оқшакли, шўр босишга йўл қўймаслик керак, албатта, вақти келиши билан бу ерлар учун минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

Биз минерал ўғитларини, аввало, энг қимбатли экинлар учун беришимиз керак, энг кўп самара бермаган экинларга солишимиз керак. Ленин тақдор айтаманки, бу гапдан ўтмоқ керакки, минерал ўғитлар актиришга ҳам тўғри келади. Ленин биз ҳозир ўртоқлар ва яқинларга минерал ўғитлар солиши йўлидан борсан, биз ишнинг кўгани билмайдиган раҳбар бўлур экан, албатта.

Ҳозирги кунда энг муҳим нарса шунки, ҳайдалаётган ерларга сарф қилган меҳнатимиз эвазига яқин ҳосил олишимиз керак.

П. Е. ШЕЛЕСТ
КПСС Марказий Комитети
Президиуми аъзолигига
кандидат.

Биз муқаллафларнинг ишларини бажаришда ҳаммасини бажаришга қаратилган кўриб етди. Энг муҳими, вақтдан, эндиликда партиямиз қўлида, ўз меҳнати билан ана шундай имкониятларни яратиб қўйган ҳалқимиз қўлида бўлган маънавий қўллаб-қувватлашимиз зарур бўлади.

КПСС Марказий Комитетининг пленумида

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 13 декабрдаги кечки мажлисида биринчи бўлиб Литва Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Ю. Снежчук сўзга чиқди. КПСС Марказий Комитетининг 1958 йилги йил Пленуми, деди у, Литва ССРда катта химиянинг ривожланиши бошланганди. Ғитлар ишлаб чиқариладган инқилаб катта корхона — Кедайн химия комбинати ва Ионавский азотли ғитлар заводи куришга киришилди. Кедайн комбинатида олтингургут нисолта ишлаб чиқариладган биринчи йили 1962 йилдаги ишлаш туширилади ва инқилобчи линия шу йил сентябрда ишлаш туширилади. Ионавский заводи тез суръатлар билан куриломоқда: бу заводнинг биринчи навбатида инкири ярим йил ичида курилади бўлади.

Минерал ғитлар ишлаб чиқариладган қўшниқда куватларни қисқа муддатларда ишлаш тушириш учун, дейди ўртоқ Снежчук, ҳамма имкониятлар бор. Шу муносабат билан Ионавский заводнинг инқилоби навбатини куришни тезлаштириб, уни планда куриштирилади. 1963 йилда эмас, балки 1964 йилда куриштириши керак. Кедайн комбинатининг инқилобини навбатини куриш масаласини ҳам яқинроқ ҳал қилиш мақсадага мувофиқдир.

Литва ССР вакил етарли зонова бўлганлиги сабабли, бу нарса доа ва бошқа қишлоқ хўжалиги еттириладиган муттасил мул ҳосил олишга имкон берилади, лекин бунинг учун агротехника яхшилаш ва ерларга етарли миқдорда ғит солиниши керак. Ғитлардан ишнинг кўзини билиб, тушунтириш ҳусуниятларини ва айрим еттириладган парварини қилиш ҳусуниятларини ўрганиб фойдаланиш куватли натижани беради.

Кейинги йилларда республикада жамини экин майдонларнинг 88 проценти текшириб чиқилди ва тўроқ хариталари тузилди. Яқин вақт ичида бу иш ҳамма хўжаликларда битказилади.

Республикада қишлоқ хўжалигида ерқошларнинг тарихинида нисолта кўпаиб кетганлиги сабабли бу ерларнинг катта қисми тўла микдорда ҳосил бериб берилади. Шу ерлар оқсизланган тақдирда бир қанча йиллар мобайнида анча қўшима ҳосил олиш мумкинлиги аниқланди. Бундай ерларни оқсизлаш учун зарур материалларни кўпайта ишлаб чиқариш ташкил этилди.

Болиқ бўли республикалари, шу жумладан Литва ҳам қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқариш имкониятларидан хали тўла фойдаланаётганини айтади, дейди Н. С. Хрушчов айтган гапларни, деди сўнгра ўртоқ Снежчук, биз муважъа тўғри деб ҳисоблаймиз. Швеция ва Финляндиядаги даражага етишимиз ва ундан юз келиб кетганимиз бизнинг олдиндаги Ғитларнинг кейинги йилда ғит майдонларини хусуслаб чиқариши. Совет республикаларининг меҳнаткашлари минерал ва органик ғитларнинг ерга етарли миқдорда солиш, шу билан бирга ерларнинг захини келтириш ва маданийлаштириш ишларини кенгайтириш, бу вазифани бажариш мумкинлигини аниқлаштириши керак.

Химия санъатининг ҳодимлари минерал ғитлар ишлаб чиқаришни тез кўпайтиришга ваъда бермоқдалар. Қишлоқ хўжалик майдонлари ҳам бу ердагига мана шундай тез жавоб берилади, деди Курск облатидаги Калининга қишлоқ хўжалик қўшма ширкати раиси В. В. Грачев. Олинган ҳосил кўпайтирилди, колхозлар ва совхозлар доғ, ғит, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштирилиши кескин оширилди.

Бизнинг қишлоқ хўжалигимиз кейинги йил ичида тубдан ўзгарилади. Эндикунда колхозлар ва совхозлар 1953 йилга ҳа бўлган вақтдагига қараганда инкири уч баравар кўп маҳсулот беришмоқдалар. Масалан, мана шу вақт ичида бизнинг колхозимизда қандайдик катта ўзгаришлар бўлганлигини айтиб бераман. Доғ экинларининг 2,5 гектарыдан 1953 йилда 5-6 центнер ҳосил олинган эди. Бу йил эса об-ҳаво шароитининг нуқсонларига қарамай, 25,5 центнер ҳосил олинди. Сут ва ғит етиштириш бир неча баравар кўпайди. Шунга яраша даромадлар ҳам ортди. Биз бундан ўйин мукдаммалар 130 миң сўм олар эди, ҳозир 2 миллион сўмдан кўпроқ даромад олмоқдамиз. Табиғатда мўъжизалар бўлмайдик, деб давом қилди ўртоқ Грачев. Биз ерда тартиб ўрнатдик, ернинг яхши ғитламоқдамиз, дон етиштирилиши кўпайтириш ва қорғачилик учун мухтаммал ема-хашак базаси вужудга келтириш маънафатларини кўпайта, экин майдонларининг структурасини шунга жавоб бериладган қилиб ўзгартирдик.

Колхозчилар ўтлоқ ва яйловлар бўлмаган ҳолда, макнахўхори ва бошқа ема-хашак экинлардан мул ҳосил етиштириб, қорва молларни тўлдириб ва семиртириб боқадиган бўлиди.

Ернинг ҳар бир парчасидан омиқкорлик билан фойдаланиши керак. Макнахўхори экиб ҳосилни йиғиштириб олингандан сўнг шу ернинг ўзига кулга буюдой экиб, гектар бошга 30-35 центнер ҳосил олмоқдамиз, йўқат ҳосилни йиғиштириб олдинга ерга қузти ҳавор экиб, 25-30 центнердан ҳосил олмоқдамиз.

Лекин ҳосилни бундан ҳам ошириб юборса бўлади. Агар биз ҳар йил 10-12 тонна органик ғит ва 5-6 тонна минерал ғит солиб турсак, гектар бошга 40-45 центнер буюдой ва 30-35 центнер қузги жавдор олишимиз мумкин.

Ҳар бир талаботга тўроқнинг химиявий таркибини, ҳар бир экиннинг талабини билиб, минерал ғитларнинг омиқкорлик билан ишлашни керак. Бу ишда тўроқ хариталарини тузиб қўйган агрохимия лабораторияси катта ердам берилади. Агрохимиклар агрономлар

билан бирга экинларнинг ўсшини синчиклаб кузатиб туралдилар ва лозим бўлиб қолса, уларни минерал ғитлар билан озқилантириладилар.

Ноғич саноат олдинга бир қанча талаблар қўйди. У жумладан, минерал ғитларнинг ерга солишга ердам бериладган машиналар ва асбоблар ишлаб чиқариш масаласини тезроқ ҳал қилиш кераклигини кўрсатиб ўтди.

Колхозчиликда қилинган ишлар оз эмас, лекин хали қилганидан ишлар ҳам кўп. Бу билан биз, деди пировардида В. В. Грачев, мамлакатимизда коммунизм куришини янада колхозчимиз қўлидан келган ҳиссани қўшамиз.

Шундан сўнг СССР Министрлар Совети Раисининг ўрибосари, СССР Халқ хўжалиги кенгаши раиси В. Э. Димшич сўзга чиқди. У айтдики, сўнгги беш йил ичида химия ускуналари ишлаб чиқариш ҳажми 2,5 баравар ортди. Химия машинасозлигининг янги заводлари курилиб, мавжуд заводлар анча кенгайтирилди.

Бироқ қўйилган вазифаларнинг бажарилишини таъминламоқ учун лекин бир талай ишлар қилиш лозим. 1953 йилда минерал ғит заводларининг жами қуввати 9 миллион тоннага яқин эди, биргина 1964 йил ичида эса қариб 10 миллион тонна минерал ғит ишлаб чиқарувчи янги қувватлар ишга туширилади.

СССР Халқ хўжалиги кенгаши, дейди В. Э. Димшич, келгуси йилда ишга тушириладиган минерал ғит ишлаб чиқарувчи ҳамма объектларнинг комплекслантириш ландаларини иттифоқи республикалар ва иқтисодий районларнинг халқ хўжалиги кенгашилари, СССР Носелни қузурдаги Химия ва нефть саноати давлат комитети билан биргаликда бафалиқ қараб чиқарилади. Марказий Комитетнинг аниқ шарт-объектларни ускуналари билан таъминлаш тўғрисидаги йиғилишларини тўла оид этилади. Химия саноатининг келгуси йилда ишга тушириладиган ҳамма объектларига керакли ускуналари бурюртириш ҳам таъминламоқ.

Курилиш суръатларини янада ошириладиганини 1970 йилгата химия ускуналари ишлаб чиқариш ҳажминин 1953 йилгата нисбатан тўрт баравар кўпайтиришни талаб қилмоқда. Бу вазифани бажариш учун шу йилда ички ишлар ичида химия машинасозлигининг ишлаш тургани барча заводларни реконструкция қилиб бўлиниди, янги йилда корхоналар барпо этилади. Шунингдек, машинасозлигининг бошқа тармоқларидики заводлардан яна 11 тасини химия ускуналари ишлаб чиқаришга қўшима иктисозлаштириш мўъжаллаб қўйилди.

Ноғич ўтириладган химия машинасозлиги заводларида иш шартларини кўпайтириш ҳам ишлаб чиқаришни кенгайтиришнинг жуда катта резервидир. Масалан, «Уралхиммаш» сингари завод майдонларини бир оз кенгайтирса, сменаларни кўпайтириш йўли билан маҳсулот ишлаб чиқаришни бир йил баравар кўпайтириши мумкин.

Технологияни лойиҳалаш институтлари, деб сўзани давом эттириди ўртоқ Димшич, лойиҳаларнинг ўзини ушунга эмас, балки корхоналар ва халқ хўжалигини кенгайтириш билан биргаликда лойиҳалар кўрсатилган ишлаб чиқариш куватларини ўзлаштириш учун ҳам жавобгар бўлишлар, деган талқил тамомилга тўғри талқилдир. Бундан ташқари, иктисозлаштирилган лойиҳа институтлари билан шугулланувчи бўлимлар ташкил қилиниши, улар янги корхоналарни ишга тушириш ва ўзлаштиришда иштирок этиши ҳамда уларни лойиҳалаштирган ускуналари ишнинг ва технология процессларини ўрганиши керак.

КПСС Марказий Комитетининг май Пленумидан кейин ўтган беш йил ичида, деб таъкидлайди ўртоқ Димшич, химия саноати халқ хўжалигининг қўдратли тармоғи бўлиб қолди ва янги маҳсулот ҳажми инқилобдан қора металлургия даражасига етиб олди. Халқ хўжалигини планда 1964—1965 йилларда химия маҳсулотлари ҳамда химиявий материаллардан халқ истеъмолни товарлари ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш кўзда тутилган.

1958 йилда химиявий толардан фойдаланиб, 168 миллион метр ип ва жун газлама ишлаб чиқарилиб бўлса, 1964 йилда инкири миллиондан 300 миллион метр шундай газлама ишлаб чиқарилади. Шойи газламаларга келганда, шунинг айтиш керакики, бундай газламаларни ишлаб чиқариш деярлик тўла равишда химиявий толарга асосланмоқда. Янги йилда табиий инқадан 32 миллион метр, сунъий толардан эса 940 миллион метр, яъни 30 баравар кўп газлама тузилди. Келгуси йилда 775 миллион донга трюкотаж буюмининг янги химиявий толардан тайёрланади. 1965 йилда эса бундай буюмларнинг сон 442 миллион донгага етказилди. Енгил саноат 1964 йилда фақат химиявий материаллар ҳисобига 6 миллиард сўмлик товарлар ишлаб чиқариб, аҳолига сотади. Шунинг ўзи химиянинг аҳоли аҳтиёжларини таъминлашга қўшадиган сезиларли ҳиссасидир.

Ленинград Марказий Комитетининг буюн фаюлияти, дейди пировардида ўртоқ Димшич, партиянинг доғ раҳбарлигидан, унинг халқ ҳажалигинида энг йилор, прогрессив тармонларни ривожлантириш тўғрисида, совет кишилари фаровонлигини ошириш тўғрисида жуда катта ғамхўрлик қилаётганлигиндан ақлол далолат бериб турибди.

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 13 декабрдаги ақлол мажлисида ўртоқ Н. С. Хрушчов

нинг «Химия саноатини жадал ривожлантириш — қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришни юксалтиришнинг ва халқ фаровонлигини оширишнинг энг муҳим шарти» тўғрисидаги докладини муҳоама қилиш давом эттирилди.

Бугунги тўғри «Союзсельхозтехника» бирлашмасининг раиси А. А. Ежеский асосан ғитлардан ва ускуналари химия қишлоқчиликнинг химиявий воситаларида фойдаланиш, уларни таъиниш ва асраш билан боғлиқ бўлган ишларнинг буюн комплексланиши масаласини таъкидлаб берди. Халқ хўжалигини таъиниш 1964 йилда ғити солувчи машиналар ишлаб чиқаришни кўпайтириш кўзда тутилган. Колхоз ва совхозларга 50 миң дон-ғит, 11 миң тўғри селкис ва бошқа машиналар етказиб берилади.

Бироқ, деди А. А. Ежеский, ғитлардан фойдаланиш миселларини кенгайтириб бериладиган қишлоқ хўжалигини янги таъминлаш техникаси билан таъминлаш таъвоэ етмоқда. Энг тўғри беш метрлик бўлган селкисларни кўпайта ишлаб чиқаришни жуда қисқа вақт ичида йўлга қўйиш керак, бу эса ана шундай селкисларга аҳтиёжини инки баравар кўпайтириди. 5—6 тонна ва бундан ҳам кўпроқ юк кўтари оладиган ғити солувчи машиналар ишлаб чиқаришга кўччи зарур. Бундай машиналарнинг яратилиши натижасида ғити солишга сарфланган меҳнат инки баравар кўпайди, колхоз ва совхозлар ҳар йили кимизда 30 миллион одам-кунини тежаб қолди. Шунингдек, заводлар ва темир йўл станцияларидан бошлаб, селкисларга ғити солишга юк ортиқ-тушириш ишларини комплекслаништириш вазифасини теда ҳал қилиш керак. Афсуски, ҳозир бизда бундай машиналар йўқ.

А. А. Ежеский минерал ғитларни асраш ва ташишга тўхтайди. Ғитларнинг талайгина қисмини заводлардан хали ҳам қонга солинмай жўнатиладиганини айтди. Ҳозирги вақтда фойдаланиладиган қорғач қоплар эса омонат бўлиб, сўз тегса ивиб қолади. Заводдан станция қоидаги омонат етувчи бўлган қопларнинг учдан бир қисминдан кўпроғи батамом прокис ҳола келади. Қишлоқ хўжалик ҳодимлари сифатли қорғач қоплар ишлаб чиқаришни кўпайтириш билан бирга, химия саноати корхоналарининг полетилендан янги қоплар тайёрлаб беришларини ҳам қўмоқдамиз. Бу эса, енгил тилади омонбар куришга сарфланган пуларини тежаб қилиш ҳамда ғитларни яхшироқ сақлаш имконини беради. Ғитларни асраш учун энг тежамли омонбарнинг типовой лойиҳаларини ишлаб чиқиш зарур, токи 1964 йилдаги шундай омонбарларни куришга киришадиган бўлайлик.

Ушбу Пленумда, дейди А. А. Ежеский, қорғачилик, богдорчилик ва узумчиликдаги ишлар етарли даражада механизациялаштирилмаганилиги хусусида бир қанча такидлик мулоҳазалар айтилди. Қўрсатилган ҳамма камчиликлари жуда қисқа вақт ичида тутатиш учун, деди ноғич, биз барча зарур чораларни кўраемиз.

Арманстон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Я. Н. Заробин минбарга чиқди. Партия Марказий Комитетининг ҳозирдек ваколатли Пленуми, дейди у, хали ҳеч қачон қарилмаган эди. Бу, партияимиз, унинг Марказий Комитети химия саноатини янада ривожлантиришга ҳамда химиявий маҳсулотлар ва материаллардан халқ хўжалигини кенгайтиришга қандайдик бениҳоят муҳим аэтибор бериладганлигини кўрсатиб турибди.

КПСС Марказий Комитетининг май (1958 йил) Пленумидан кейин республикада химия саноати маҳсулотларининг ҳажми инки баравардан зиёд, синтетик смолалар ва пластмасалар ишлаб чиқариш эса, етти баравар кўпайди. Улкан химия гиганти —ўтган йил охирида ишга туширилган Кировская сунъий тола заводининг еш коллективни олган социалистик мажбурятларини шараф билан адо этди ва йиллик планин 9 декабрда бажариб, мамлакатга неча миңгалаб тонна юкори сифатли ацетат ипаи берди. Республика химия саноати маҳсулотининг 126 хилини ишлаб чиқаришни ўзлаштириб олди ва ҳозир ана шу маҳсулотларни тайёрлаб чиқармоқда, булар орасида хлоропрен кучук ва азотли ғитлар, автотиналар ва резина-техника буюмлари, ацетиленлозола ва сунъий толар, полихлорвинил буюмлар, бўёқлар ва бошқа кўпгина нарса бар бор. Химия корхоналари бундан 1950 йил давомида берган маҳсулотининг ҳозир бир ярим ой ичида ишлаб чиқармоқда.

Етти йиллик бошлангандан буюн Арманстон химия саноатини оз ўзгартиришга руй берилади, балки индий сифат ўзгаришлари ҳам содир бўлди. Олимлар, мутахассислар ишлаб чиқариш ишларини билан индустри халқорликда ишлаб, қувватлардан ва маҳаллий ҳол ашёдан самарали фойдаланиш, ишлаб чиқариш процессларини автоматлаштириш ва технологияни тақомилантириш, янги техникага жорий қилиш, қимматли замонавий химиявий маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш йўлида кўпгина иш қилди.

Арманстондаги тоғ жилсилари химия саноатини ривожлантиришнинг муҳим резервидир. Еревандаги Химия илмий-тадкиқот институтига нефелин сиенитларни комплекс қайта ишлашнинг технологияси сменаси тузиб чиқилди. Ана шу сменаси асосида куриладиган Раздан кончилиқ-химия комбинати бир қанча энг қимматли химиявий маҳсулотлар, шу жумладан натрий метасиликати ишлаб чиқариладиган йирек корхона бўлиб қолади. Натрий метасиликатидан синтетик ювчи воситалари ишлаб чиқаришда нег фойдаланилади. Натрий метасиликати ишлаб чиқариш неча юз миң тонналаб ўсим-

лик мийини текашга имкон берилади. Еревандаги неч имкон бериладган бир химиявий маҳсулот юкори сифатли оптик ишчилари буюмлар қилиб қиладиган бошқа буюмлар олиш имкониятини яратди. Шунингдек, жуда янги фўрсат ичида аниқ типидики синтетик толарлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун ҳамма имкониятлар бор.

Ўртоқ Заробини планлаштирувчи органлар аэтиборини химиянинг янги тушириладиган объектларини учун технология ускуналари яхшироқ комплекслантириш ва яна шундай ускуналари етказиб беришни йўлга қўйиш зарурлигига жалб этади.

Минерал ғитлардан самаралироқ фойдаланиш, сугорилдиган ерлар майдонини кенгайтириш ва бошқа чораларни амалга ошириш тўғрисида, дейди пировардида ўртоқ Заробин, Арманстон 1970 йилга бериб, доғ ғит ва сут етиштиришни инки баравар кўпайтирилади.

СССР Госплани ҳузуридаги Химия ва нефть машинасозлиги давлат комитетининг раиси Л. А. Костандов сўзга чиқди. Партия Марказий Комитети май Пленумининг қарорларини амалга ошириш керакини, деди у, химия саноатида ҳам ушар иштироғимиз эмас, балки катталиги сифат ўзгаришлари ҳам содир бўлади. Бунинг учун биз химия саноатидаги ҳамма асосий тармоқларнинг технологиясига аэгимиз. Бизнинг машинасозларимиз ускуналарнинг неча юз хил янги намуналарини ишлаб чиқаришга ўзлаштириб олинди. Химия саноатининг жаҳонда илгор позицияларга қисқа вақт ичида олиб чиқиш учун биз ҳозир анча яхши тайёрланамиз.

Партия Марказий Комитетининг май Пленумидан кейин бизда химия ускуналари ишлаб чиқариш 2,7 баравар кўпайтирилди, машинасозлигининг илмий-тадкиқотчилик, конструкторлик базаси янада ривожлантирилди. Олимларимиз, конструкторларимиз янги ускуналар, приборлар, аматураларнинг миңгдан ортиқ намуналарини ишлаб чиқарди.

Ҳозир химия, нефть саноатини ва машинасозлиқнинг улара алоқадор бўлган тармоқларини ривожлантириш зарур қангалаб маблаглар ажратилмоқда, бу маблаглар инки, жуда кўп деғалда ул йил ичида мажбур заводларини кенгайтириш ва реконструкциянинг туталаш ҳамда бир неча янги завод курилишини бошлаб бобориш имконини беради.

Ишлаб турган корхоналарда химия ускуналари қириқини қўпайтириш билан бир гастрда, деб сўзани давом эттириди ўртоқ Костандов, янги заводлар куриш керак. Биз машинасозликнинг бошқа тармоқларидики бир неча заводни химия ускуналари ишлаб чиқаришга қўйишни ҳам мақсада мувофиқ, деб ҳисоблар адиқ. Ишлар тўғри ташкил этилди бу йилда инки-уч йил олдига бу вақтида тақсимилаб берилса, машинасозлиқнинг бошқа тармоқларини жалб этиш йўли билан химия саноатида уни ускуна билан таъминлашга, химия машинасозлигига эса технологияни тақомилантириш ва техника даранасини оширишда каттагина ердам қўрсатиш мумкин.

КПСС Марказий Комитети декабр Пленумининг қарорига алоқ қилиб, дейди пировардида ўртоқ Костандов, химия саноатини жадал ривожлантиришда иборат мушворат вазифини ҳал қилишга машинасозлар муносиб ҳисса қўшадилар.

Грузия ССР Министрлар Советининг раиси Г. Д. Жавахишвили сўзга чиқди. КПСС Марказий Комитетининг май Пленуми, дейди ноғич, республикада химия саноатини тез ривожлантиришга асос солиди. Бу йил Руставиди азот ғити заводига азот нисолта аэти, аммиак ва аммиак селитраси ишлаб чиқарувчи қўшма куватлар ишга солинди. Бу эса, азотли ғитлар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш имкониятини берди.

Капроклактам ишлаб чиқарувчи шеклар комплекслани шига солиш соҳасидаги курилиш-монтаж ишлари КПСС Марказий Комитетининг Пленуми очилиган қўшма битказилди. Ҳозирнинг ўзидаёқ ўн миңгалаб тонна дастлабки маҳсулот берилади.

Янги корхоналар курилиши ва ишлаб турган корхоналар кенгайтирилиши натижасида, Грузия химия саноатининг янги маҳсулотни 1965 йилда 1958 йилгатаги нисбатан тўрт баравардан зиёд қилинади. Биз саноатини ана шу энг прогрессив тармоғини янада ривожлантириш юзасидан 1966—1970 йилгата мўъжалланган таъинлашларини таъинлади. Табиий газдан, нефтин қайта ишлашчи саноат газларидан, Рустави металлургия заводининг кокс газидан максимал фойдаланилади.

Юскак агротехника асосида қишлоқ хўжалигини химиялаштириш бизнинг республикамиз учун, аввало, чой, цитрус мевалари, тамак, узум, айёр-мобил ва резавор экинлар етиштириш анча кўпайтирилади, деган гаплар. Бу экинларнинг ҳаммаси хусусан, кўп билан цитрус мевалар кўп нормада минерал ғитлар солиш мисал талаб қилади. Масалан, чойдан мўл ҳосил олиш учун ҳар гектар ерда 25 центнер ғити солиш зарур, шунинг 70 проценти азотли ғитлар бўлиши керак.

Субтропик парондаги ғитлар бениҳоя катта самара беради. Республикамизда колхоз ва совхозларнинг тақрибисан буни ақлол қўрсатиб турибди. Минерал ғити солмадан, чойзорларимизнинг ҳар гектарыдан атиги 10—12 центнер тоза барг олиб келдик. Ғитлар билан тўла таъминланган ва зарур агротехника тадбирларини амалга оширган тақдирда, илгор хўжаликларда чой ҳосилдорлиги гектар бошга 40 центнерга, айримларида эса 50—70 центнерга етади.

Айни мақсадда биз асосий техника экинларини ривожлантиришга тўтув етказамасдан, доғ хусусан буюдой ва макнахўхори етиштиришни кўпайтириш учун ҳамма имкониятлардан фойдаланишни мўъжаллаб қўйдик. Шу йилнинг мўъжизаёқ соҳада дастлабки қадим қўйилди. Грузия колхоз ва совхозлар давлатга 12 миллион пулдан кўпроқ дон сотдилар.

Бизнинг шароитимизда буюдой экинга таъиниш, «бесостая-1» навли буюдой экинга тўла норма билан ғити солиса, суяли ерларнинг ҳар гектарыдан муттасил 45—50 центнер ва бундан ҳам ортиқ ҳосил ола бериш мумкин. Биз сугорилдиган ер майдонларини анча кенгайтириш, минерал ғитлардан мохирлик билан фойдаланиш ва шу асосда 1970 йилгата бериб, республикада дон етиштиришни бу йилги йиғиштирилган 43 миллион пуд ўришга 100—110 миллион пуда етказишни йўлга турибмиз.

Грузия меҳнаткашлари, дейди ўртоқ Жавахишвили, мамлакатимизни химиялаштиришдан иборат буни програмани амалга ошириш учун курашга ўларнинг бутун куч ва гайратларини сарфлайдилар.

Москва қишлоқ область партия комитетининг биринчи секретари В. И. Конотоп айтдики, халқ хўжалигини бошқаришни қайта кўпайтириш юзасидан партия амалга оширган иш катта-катта моддий ресурслардан тўлароқ фойдаланишга, шу жумладан қишлоқ хўжалигини таъиниш кенг қўлланмишга ердам бермоқда.

Н. С. Хрушчовнинг ташаббуси билан областа иктисозлаштирилган йирек сабаботчилик-кариштирилган йирек кўччи бўлади. Бу йил ана шу заводни куришга киришидик. Токикистонда элетрохимия комбинати инкиги йирек объектдир. Келгуси етти йилликда ана шу комбинатни кўра бошлаб қўзда тутилди. Токикистон меҳнаткашлари коммунизмнинг моддий техника базасини вужудга келтириш учун химия саноатини жадал ривожлантириш гойт муҳим эканлигини яхши биладилар ва партия ҳамда ҳукуматининг янги химия корхоналарини вужудга келтириш ва маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш юзасидан берган топшириқларни тўла ва ошириб бажариш учун бутун куч-гайратларини сарф қилдилар.

Ўртоқ Расулов Токикистонда кучли энергетика базасини вужудга келтириш масалаларига ҳам тўхталиб ўтди. У 2,7 миллион киловатт қувватга эга бўлган Нулда ГЭСни курилиши асосий иншоот эканлигини кўрсатади. Бу анча илморнинг янги туширилгани республикамизда чинқаруви кучлиларини янада ривожлантиришга асос солиди, химия саноатининг йирек корхоналарини вужудга келтириш имкониятларини оширади.

Ўртоқ Расулов нутқининг охирида айтдики, токик халқ партия ва ҳукуматининг қўл миллатли Ватанамиз халқларининг экономикаси ва маданиятини юксалтириш тўғрисидаги ғамхўрлигига жавобан фидоорона меҳнат қилиб, коммунистик курилишни буюк планларини муваффақиятли суратда амалга оширади.

Химияни ривожлантиришнинг кенг программаси, дейди Дарницкий шойи комбинатининг директори Г. Н. Ешченко, биз, тўқимачиларга ҳам гойт тааллуқидир. Бизнинг комбинатимиз 15 йилдан буюн химиявий толардан газлама ишлаб чиқармоқда.

Коллективдаги миң-миңгалаб илгор ишчилар — янги таъинлабсуларнинг ийодкорлари бўлган саргайрат кишилар газлама ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш учун курашмоқдалар. Бу йил пландан ташқари салкам бир миллион сўмлик неча юз миң метрлаб газлама ишлаб чиқарилади. Маҳсулотнинг қиллари кўпайтирилади. Маҳсулотнинг келгуси йилда кўпайтириши тўла ва ошириб бажарилиши керак, коммунистик курилишни буюк планларини муваффақиятли суратда амалга оширади.

В. И. Конотоп айтдики, облатимиздаги иктисозлаштирилган совхозлар келгуси йилнинг охирида йилга 200 миң тоннадан аммиак суви ола бошлайдилар. Биз ана шу ўтидан фойдаланиш соҳасида муяллан тақрибига йилда кўпайтирилади. 2—2,5 центнерга гектар бошга азот-фосфор-калий (40—50 центнер аммиак суви) солиш тақдирда гектарыдан олиниладиган дон ҳосили 3—5 центнер ва картошка ҳосили 30 центнерга ортади. Аммиак сувидаги азотнинг бир центнери аммиак селитрасидан азотдан 2,3 баравар аэтидор.

Ноғич областаги хўжаликларда суюқ ғитларнинг иктисодий жиҳатдан қандай самара беришини нег миқёсда текшириб қўйишни тақкил этади. Бу эса, келгусида ана шу ғитлар